

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра екології та безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Гарант освітньої програми

 О.В. Василенко

« 31 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: другий (магістерський)

Галузь знань: 10 «Природничі науки»

Спеціальність: 101 «Екологія»

Освітня програма: «Екологія»

Факультет: плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Робоча програма навчальної дисципліни “Стратегія сталого розвитку ” для здобувачів вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» освітньої програми «Екологія». – Умань: Уманський НУС, 2023. 14 с.

Розробник: Василенко О. В., завідувач кафедри, канд. с.-г. наук, доцент
Василенко Василенко О. В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології та безпеки життєдіяльності

Протокол від “20” 08 2023 року № 1.

Завідувач кафедри екології та БЖД Василенко (О. В. Василенко)
“20” 08 2023 року.

Схвалено науково-методичною комісією факультету плодоовочівництва, екології та захисту рослин

Протокол від “31” 08 2023 року № 1.

Голова Тернавський (А. Г. Тернавський)

“31” 08 2023 року

**1. Опис навчальної дисципліни
“Стратегія сталого розвитку”**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень, освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 3	<u>Галузь знань:</u> 10«Природничі науки»	<i>Денна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Модулів – 1	Спеціальності 101 «Екологія»	Обов’язкова	
Змістових модулів – 3		<i>Рік підготовки</i>	
Загальна кількість годин – 90		1-й	
		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год; самостійної роботи студента – 3 год	Освітній рівень: другий (магістерський) Освітня програма: Екологія		
		<i>Лекції, год</i>	
		16	8
		<i>Лабораторні заняття, год</i>	
		18	
		<i>Практичні заняття, год</i>	
			4
		<i>Самостійна робота, год</i>	
		56	78
<i>Вид контролю</i>			
Залік			

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є забезпечення майбутнього спеціаліста необхідним обсягом знань, засвоєння теоретичних основ та формування відповідних практичних навичок щодо запровадження концепції сталого розвитку та можливості її застосування в Україні.

Завдання:

- формування у студентів знань щодо теоретичних та практичних аспектів сталого розвитку,
- формування знань про оптимізацію і гармонізацію взаємовідносин людини і довкілля,
- створення теоретично обґрунтованих заходів по стабілізації та поліпшення екологічної ситуації в сучасних соціально-економічних умовах.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки здобувачів вищої освіти. Дисципліна Стратегія сталого розвитку вивчається на 1 курсі в 2 семестрі після дисципліни «Глобальні проблеми сучасності».

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти фундаментальні і прикладні аспекти наук про довкілля.

ПР03. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції природознавства, сталого розвитку і методології наукового пізнання.

ПР10. Демонструвати обізнаність щодо новітніх принципів та методів захисту навколишнього середовища.

ПР14. Застосовувати нові підходи для вироблення стратегії прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 2. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності:

ФК 1. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК 2. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні екологічних проблем.

ФК 9. Здатність самостійно розробляти екологічні проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.

**3. Програма навчальної дисципліни:
МОДУЛЬ 1. СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ**

Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку

Тема 1. Екологічна проблема в історії людства

Тема 2. Суспільні та екологічні передумови розробки концепції сталого розвитку (Social and environmental prerequisites for developing the concept of sustainable development)

development)

Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку

Тема 3. Стратегія сталого розвитку як шлях запобігання екологічній катастрофі

Тема 4. Принципи забезпечення сталого розвитку

Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку

Тема 5. Сучасна глобалістика як наука про сталий розвиток

Тема 6. Діяльність інституту спостереження за навколишнім середовищем

Тема 7. Концепція сталого розвитку для України (Concept of sustainable development for Ukraine)

Тема 8. Оцінка можливості переходу до сталого розвитку

4. Орієнтована структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ												
Змістовий модуль 1. Передумови розробки стратегії сталого розвитку												
Тема 1. Екологічна проблема в історії людства	9	2	-	2		5	9	-	-	-	-	9
Тема 2. Суспільні та екологічні передумови розробки концепції сталого розвитку (Social and environmental prerequisites for developing the concept of sustainable development)	9	2	-	2	-	5	11	2	-	-	-	9
<i>Разом за ЗМ 1</i>	<i>18</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>10</i>	<i>20</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>18</i>
Змістовий модуль 2. Впровадження у життя стратегії сталого розвитку												
Тема 3. Стратегія сталого розвитку як шлях запобігання екологічній	9	2	-	2	-	5	11	2	2	-	-	7

катастрофі													
Тема 4. Принципи забезпечення сталого розвитку	9	2	-	2	-	15	9	-	-	-	-	-	9
<i>Разом за ЗМ 2</i>	<i>18</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>10</i>	<i>20</i>	<i>2</i>	<i>2</i>				<i>16</i>
Змістовий модуль 3. Концепція стратегії сталого розвитку													
Тема 5. Сучасна глобалістика як наука про сталий розвиток	10	2	-	2	-	6	12	2	-	-	-	-	10
Тема 6. Діяльність інституту спостереження за навколишнім середовищем	10	2	-	2	-	6	12	-	-	-	-	-	12
Тема 7. Концепція сталого розвитку для України (Concept of sustainable development for Ukraine)	10	2	-	-	-	8	16	2	2	-	-	-	12
Тема 8. Оцінка можливості переходу до сталого розвитку	14	2	-	6	-	6	12	-	-	-	-	-	12
ІНДЗ	10	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Разом за ЗМ 3</i>	<i>54</i>	<i>8</i>	<i>-</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>26</i>	<i>52</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>46</i>
ВСЬОГО	90	16	-	18	10	46	90	8	4	-	-	-	78

5. Теми лабораторних занять(денна форма навчання)

№	Назви тем	Кількість годин
1	Оцінка глобальних екологічних проблем людства	2
2	Розрахунок індексу людського розвитку	2
3	Правове забезпечення екологічної складової сталого розвитку	2
4	Порівняльний аналіз стратегій сталого розвитку країн (Comparative analysis of sustainable development strategies of countries)	2
5	Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року	2
6	Оцінка соціального впливу організації в контексті сталого розвитку (Evaluation of the social impact of the organization in the context of sustainable development)	2

7	Розробка стратегії сталого розвитку для місцевої громади.	6
ВСЬОГО		18

6. Теми практичних занять(заочна форма навчання)

№	Назви тем	Кількість годин
3	Правове забезпечення екологічної складової сталого розвитку	2
7	Розробка стратегії сталого розвитку для місцевої громади.	6
ВСЬОГО		4

7. Самостійна робота

№	Назви тем	ДФН	ЗФН
Змістовий модуль 1			
1	Передумови розробки стратегії сталого розвитку. Природокористування та його зміст Екологічні наслідки глобального потепління. Матеріали конференції з навколишнього середовища 1992 р. в Ріо-де-Жанейро. Міжнародні документи щодо сталого розвитку	10	18
Змістовий модуль 2			
	Впровадження у життя стратегії сталого розвитку. Пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Програма дій на XXI століття.	10	16
Змістовий модуль 3			
4	Концепція стратегії сталого розвитку. Вибір регіональних пріоритетів сталого розвитку регіону. Комунікація екологічного ризику при сталому розвитку регіонів. Екологічна політика і стратегія сталого розвитку. Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду. Концепція гармонійного розвитку України.	26	44
ВСЬОГО		46	78

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання подається у вигляді реферату (10 год). Тему індивідуального завдання обирає студент.

Теми:

1. Еколого-технологічні аспекти сталого розвитку регіонів
2. Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду.
3. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного природними (геодинамічними, гідрогеологічними, геохімічними та ін.) процесами.
4. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного техногенним забрудненням.
5. Еколого-економічні аспекти стратегії сталого розвитку.
6. Стратегія сталого управління урбоєкосистемою.
7. Причини глобальної кризи людської цивілізації та її складові. К
8. Комунікація екологічного ризику при сталому розвитку регіонів.
9. Стратегія сталого розвитку регіонів екологічного ризику викликаного техногенним забрудненням.
10. Стратегія сталого розвитку природного заповідного фонду.

Результати виконання індивідуального завдання також заносяться до системи рейтингу й оцінюються за такими критеріями:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; - акуратність оформлення письмової роботи;
- підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки, різних технічних засобів (слайдів, приладів, схем тощо);
- захист виконаного індивідуального завдання.

Результат виконання і захисту студентом кожного індивідуального завдання оцінюється за такою шкалою:

- 16-20 балів – робота виконана згідно з усіма вимогами.
- 11-15 балів – наявні незначні помилки в оформленні.
- 6-10 балів – наявні значні помилки в оформленні та змісті.
- 0-5 балів – тема не розкрита.

9. Методи навчання

Навчання здійснюється за кредитно-модульною системою організації навчального процесу.

Відповідно до положення вищої школи і навчальних планів підготовки студентів, основними формами навчання дисципліни є читання лекцій, проведення практичних занять, самостійна та наукова робота студентів.

В рамках вивчення дисципліни передбачено проведення:

- лекцій. За структурою заплановані лекції можливо поділити на вступні, тематичні, заключні, оглядові, установчі. Для проведення лекцій планується

використання мультимедійного комплексу для наочного відображення представленого матеріалу;

– лабораторні заняття. На лабораторних заняттях планується засвоєння практичних навиків по вивченню законодавчих та практичних основ екологічного інспектування, стандартизації та сертифікації. Також, за необхідності, здійснюється тестування всіх студентів групи. З метою кращого засвоєння матеріалу планується використання ситуаційних задач тощо. В кінці заняття викладач підсумовує виконану роботу і оцінює її.

– самостійна робота. Вона полягає в опрацюванні матеріалів лекцій, а також в підготовці до виконання та захисту робіт під час лабораторних занять та підсумкового контролю з модулів та написання і захисту реферату.

Крім того, передбачено консультації здобувачів викладачами на кафедрі в позаурочний час.

Наукова робота студентів здійснюється у роботі гуртків, підготовці та виступах на наукових студентських конференціях, написанні статей у збірник наукових праць університету.

10. Методи контролю

Поточний контроль застосовується для перевірки знань студентів на лабораторних заняттях.

Модульний контроль застосовується по закінченні відповідного модуля шляхом письмових самостійних робіт.

Тестовий контроль здійснюється з метою: перевірки знань, виявлення вмінь виконати певні дії на основі здобутих знань, виявлення вмінь самостійно здійснити критичний аналіз вивченого матеріалу, визначення вмінь студентів творчо використовувати здобуті знання під час розв'язання нестандартних завдань.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Робота на лабораторних заняттях, поточне тестування та самостійна робота								Сума
Модуль №1								
ЗМ1		ЗМ2		ЗМ3				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
8	8	10	10	10	10	20	24	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Василенко О. В. Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОР «Магістр». Умань, 2021. 41 с.

2. Василенко О. В. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОР «Магістр». Умань, 2022. 15 с.

3. Василенко О. В. Методичні рекомендації для написання контрольної роботи студентами заочної форми навчання студентів з дисципліни «Стратегія сталого розвитку» для студентів спеціальності 101 «Екологія» ОР «Магістр». Умань, 2022. 14 с.

13. Рекомендована література

Базова література

1. Проект Стратегії національної екологічної політики на період до 2020 року. Міністерство охорони навколишнього природного середовища України, 2008.

2. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. Л. Г. Мельника. –Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. 654 с.

3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: Підручник. Суми: Університетська книга, 2003. 348 с.

4. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців. Суми: Університетська книга, 2006. 325 с.

5. Боголюбов В. М., Прилипко В. А. Стратегія сталого розвитку: Навчальний посібник. Херсон: Олді-плюс, 2010. 22 с.

6. Програма дій “Порядок денний на 21 століття” / Пер. з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. К.: Інтелсфера, 2000. 360 с.

15. Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на 21 століття”/Переклад з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. К.: Інтелсфера, 2000. 58 с.

Додаткова література

1. Білявський Г. О., Бутченко Л. І. Екологія (теорія та практикум). Видання третє. К.: Лібра, 2006. 368 с.

2. Дорогунцов С.І., Муховіков А.М., Хвесик М.А. Оптимізація природокористування. В 5 томах. Навч.посібник. Т.1. Природні ресурси: еколого-економічна оцінка. К.:Кондор, 2004.

3. Serhiy Sonko, Olha Vasylenko, Nataliia Shevchenko, Ihor Hursky and Yana Zalizniak. [The concept of sustainable development on the eve of its thirtieth anniversary: new challenges and prospects](#). E3S Web of Conferences. Volume 255 (2021). International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2021). DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501011>

4. Sergiy Sonko, Nadiya Maksymenko, Olha Vasylenko, Viktoriia Chornomorets and Iryna Koval. [Biodiversity and landscape diversity as indicators of sustainable development](#). E3S Web of Conferences. Volume 255 (2021). International Conference on Sustainable, Circular Management and Environmental Engineering (ISCMEE 2021). DOI: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202125501046>

5. Sonko S.P., Shiyan D.V., Maksymenko N.V., Vasylenko O.V., Ogilko S.P. Geographical Foundations of the Sustainable Development Concept: the Paradigmatic Level. / 4th International Conference on Sustainable Futures: environmental, technological, social and economic matters (ICSF 2023). SCOPUS.

6. Сосько С.П. Просторовий розвиток соціо-природних систем: шлях до нової парадигми. Наукова монографія. /С.П.Сосько. - Київ: Ніка Центр, 2003. -287 с.

7. Сосько С.П. Засадничі принципи ноосферного природокористування у контексті концепції сталого розвитку. /С.П.Сосько /Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ, №8, 2006. - С. 74-87.

8. Сосько С.П. Стійкий розвиток та методологічна криза політичної економії./С.П. Сосько. //Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія Економіка. Випуск 7. 2005- С.64-76.

9. Сосько С.П. Географічна методологія сталого розвитку ./С.П.Сосько. / Україна: географічні проблеми сталого розвитку. Т.Ш. - Київ: Обрій,2004.- С.25-27.

10. Сонько С.П. Концепція сталого розвитку та її методологічна дискусійність. /С.П. Сонько / Регіональна економіка. №4, 2003.- С13-28.

11. Сонько С.П. Територіальна організація сільського господарства та стійкий розвиток – шлях до нової парадигми /С.П.Сонько // Ринкова трансформація економіки АПК: кол. монографія. /За ред. акад.УААН П.Т.Саблука, В.Я.Амбросова, Г.СМазнева. 4.4. Київ.ІАЄ, 2002.- С212-216.

12. Сонько С.П. Концепція стійкого розвитку та зміна парадигм у суспільній географії. /С.П.Сонько // Вісник Харківського національного університету ім.В.Н.Каразіна, №620. Серія геологія, географія, екологія. Х.:Вид.Харк.ун-ту. 2004. - С 110-119.

13. Сонько С.П. Просторова структура ноосфери та місце у ній об'єктів індустріальної спадщини. /С.П.Сонько // Географічні дослідження Кривбасу. - Випуск 2. - Кривий Ріг, Видавничий дім, 2007. - С.44-47.

14. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст./Т. Ю.Туніця - К.:Знання,2006. – 300с.

14. Інформаційні ресурси

1. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.

15. Зміни у РП в 2023 р.

Удосконалено теми лекцій та практичних, доповнено список літератури власними науковими працями викладача курсу.